

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis referuntur sententiæ, & vera eligitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Objicies tertio: Votum penale solum obligat ad poenam, si enim aliquis voveat se non lufurum sub poena recitandi rosarium, vel dandi elemosynam pauperibus, satisfacit frangens votum, si rosarium recitet, vel pauperibus elemosynam largiatur: Ergo idem dicendum est de lege penali. Patet consequentia, a paritate rationis; votum enim est qualis quaedam privata lex, quam vovens sibi imponit, sicut lex Principis aut Legislatoris, est lex communis toti communitati imposita.

15. Respondeo hoc argumentum desumptum ex analogia & proportione, quae reperitur inter legem & votum, magis nobis favere, quam nocere, magisque confirmare quam infirmare nostram sententiam. Sicut enim si vovens quando emittit votum, solum intendit se ad aliquam poenam obligare, & nullo modo ad culpam, non obligatur nisi ad poenam; secus vero si absolute voverit, & votum emittendo non expresserit quod nolle se obligare ad culpam, sed solum aliquam sibi imponere poenam, posito quod votum non impleverit. Ita similiter nos dicimus, quod si legislator condens legem penalem, solum intendat subditos obligare ad poenam, & intentionem suam exprimat, talis lex non obligat ad culpam, sed tantum ad poenam: e contra vero si legislator id non exprimat, & legem absolute condat, non solum ad poenam, sed etiam ad culpam subditos obligat, quia, ut supra dicebamus, obligatio ad culpam consequitur legem per modum proprietatis, impediibilis tamen a legislatore; unde si legislator non impediat ne obligatio ad culpam legem consequatur, volendo quod ad culpam non obliget, idque declarando & exprimendo, revera obligat ad culpam, & non solum ad poenam.

ARTICULUS II.

An leges penales obligent in foro conscientiae ad poenam subeundam ante iudicis sententiam?

§. I.

Quibusdam praemissis referuntur sententiae, & vera eligitur.

16. **N**otandum primo: Leges penales quandoque continere poenas non latas, sed ferendas; aliquando vero poenas latas continere. Tunc censentur continere poenas ferendas, quando in illis non exprimitur haec particula, *ipso facto, ipso iure*, aut alia similis: cum enim leges penales odiosae sint, in benigniorem partem sunt interpretandae, si contrarium aliunde non constet. Tunc vero censentur continere poenas latas, quando in ipsis exprimitur illa particula, *ipso facto &c.* Praesens ergo difficultas non procedit de legibus continentibus poenas ferendas (istas enim manifestum est non obligare ad poenam statim subeundam, sed committere poenam iudici, ut illam infligat) sed de legibus continentibus poenas latas.
17. Notandum secundo, poenas latas esse in duplici differentia: quaedam sunt passivae, quae consistunt in pura privatione, ut excommunicatio, irregularitas, suspensio &c. Aliae sunt activae, quae requirunt aliquam actionem executivam talis poenae, v.g. poena mortis, exilii, aut spoliationis bonorum. His praemissis,
18. Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima docet, nullam legem penalem obligare ad poenam, etiam privativam,

ante iudicis sententiam, una Ecclesiastica lege excepta de excommunicatione ipso facto incurrenda, quae quia hominem privat, non propriis, sed alienis Ecclesiae bonis, quorum per excommunicationem definit homo esse particeps, iuste ab Ecclesia imponi potest ipso facto incurrenda ante ullam iudicis sententiam. Ita Sotus lib. 1. de iustitia quaest. 6. art. 6.

19. Secunda e contra asserit, legem humanam posse obligare in conscientia ante omnem sententiam ad quamcumque poenam, sive privativam, sive positivam, sive gravem, sive levem, illa tantummodo excepta quae malitiam includeret, si ab ipso reo executioni mandaretur, cuiusmodi est occisio seu mutilatio sui ipsius. Ita videtur sentire Alphonsus a Castro lib. 2. de lege penali cap. 5. & 8. & sequentibus, Felinus, & alij Canonistae, capite primo de Constitutione.

20. Tertia vero fatetur quidem legem humanam posse obligare in conscientia ante omnem sententiam, ad quamcumque poenam passivam seu privativam, non tamen ad poenam activam, seu quae ad sui executionem aliquam actionem requirit. Hanc docet Cajetanus 2. 2. quaest. 62. art. 3. & Serra hic quaest. 96. art. 4. dubio 3. cum quibus.

Dico primo legem humanam posse obligare in foro conscientiae, ante sententiam iudicis, ad quamcumque poenam passivam seu privativam, seu quae ipsius rei actionem & executionem non requirit.

21. Probatur primo: Leges quae imponunt poenas excommunicationis, suspensionis, interdicti, & irregularitatis, possunt obligare ad illas, ante sententiam iudicis, ut fatetur Soto: Ergo & imponentes quascumque alias poenas, quae ad executionem nullam requirunt actionem.

Nec valet discrimen quod ille Author inter excommunicationem & alias poenas adducit, nimirum quod excommunicatio & aliae censurae Ecclesiasticae, privant solum hominem bonis communibus, quorum Ecclesia est dispensatrix; aliae vero poenae privant hominem bonis suis propriis, quae iure particulari possidet. Non valet, inquam, tum quia saepe maioris momenti & estimationis sunt bona communia, quam privata; tum etiam quia excommunicatio non tantum aufert bona communia, sed etiam propria, nempe vocem eligendi, & capacitatem ut quis eligatur. Adde quod non desunt leges penales, quae de facto ante iudicis sententiam, reum privant propriis bonis, ut lex, quae parochiali beneficio privat eum, qui intra annum post acceptum beneficium sacerdotium non suscipit: lex, quae fructibus beneficij privat officium non recitanti: lex, quae Episcopum ad fructuum perceptorum restitutionem obligat, si post tres menses munus consecrationis non susceperit, quaeque eundem, si intra totidem menses postea id non fecerit, Episcopatu ipso spoliat ut constat ex Tridentino sess. 23. de reformatione cap. 1. Demum Ecclesia in poenam criminis reddit aliquos inhabiles ad matrimonium ipso facto, nimirum adulteros, spe futuri matrimonij adulterantes, aut mortis conjugis reos; talium enim matrimonium ante omnem sententiam irritum est.

Dixi autem legem humanam posse obligare ante sententiam iudicis ad quamcumque poenam passivam, seu privativam, quia non semper de facto obli-

obligat, sed potest aliter disponi in jure communi aut particulari, ut in nostri Ordinis constitutionibus disponitur, nam in earum prologo sic dicitur: *Pœnis tamen absolutiois ab officio, privationis vocis activæ, vel passivæ, gravioris culpæ, & aliis majoribus (quantumcumque tam in constitutionibus quam extra ipso facto sint incurrendæ) nisi sit pœna excommunicationis lata sententiæ, nullus sit subjectus, nisi superveniat declaratio Prælati in particulari respectu hujus, quantumcumque etiam notorium facti, vel iuris, aut utriusque interveniat.*

Dico secundò regulariter & ordinariè loquendo, legem humanam non obligare in conscientia ante condemnationem & sententiam judicis, ad pœnam activam, seu quæ ad sui executionem aliquam rei actionem requirit.

22. Probatur primò: Ex Isidoro & D. Thoma lex humana debet esse possibilis secundum naturam & consuetudinem patriæ, id est tolerabilis, & accommodata humanæ conditioni: Atqui lex obligans hominem ad exequendum in se pœnam legis per propriam actionem, ante judicis sententiam, non esset tolerabilis, & accommodata humanæ conditioni, sed intolerabilis & nimis dura, ut constat communi omnium consensu, & attestatur ipsa inclinatio naturalis, quæ hoc abhorret & refugit: Ergo lex humana ordinariè loquendo non obligat hominem ad exequendum in se pœnam legis per propriam actionem, ante judicis sententiam, sed sufficit si pœnam ab alio inflictam patiar. Dixi, ordinariè loquendo, ad innuendum quod interdum leges humanæ ad id obligare possunt, maxime cum ad levem pœnam obligant. Nam in aliquibus Religionibus præcipitur recitatio alicujus orationis, aut levis aliqua castigatio, ijs qui legem aliquam, seu constitutionem violant, absque eo quod sit opus sententiæ vel declarationis prælati.

23. Probatur secundò conclusio: Executio pœnæ per actionem positivam, est actus judicis sive ministri publici: Ergo reus non tenetur ante judicis sententiam exequi in seipso pœnam requirentem aliquam actionem positivam ad hujusmodi executionem. Consequentia est evidens, tum quia reus non tenetur exequi nisi illa quæ sunt rei, non verò illa quæ sunt judicis, maxime in causâ propria, in qua nemo est reus judex. Tum etiam quia reus solum tenetur pati, cum ad id solum obligetur per legem poenalem; imò eundem hominem esse agentem & patientem pœnæ afflictivæ ipsa natura refugit. Antecedens verò probatur: Punitio quæ pertinet ad executionem pœnæ, est actus legis, tenens se ex parte illius, ut disp. 1. ostensum est: Ergo cum lex sit justitia quædam inanimata, eger ministro vivo, nempe iudice, qui ideo dicitur justitia animata ab Aristotele 5. Ethic. ut applicet pœnam reo, agendo in ipsum per pœnitionem: Ergo executio pœnæ est actus judicis, sive ministri publici. Hanc rationem insinuat S. Thomas 2. 2. q. 62. art. 3. ubi sic ait: *Quantum ad culpam adhibetur remedium per pœnam, cuius inflictiō pertinet ad iudicem. Et ideo antequam sit condemnatus per iudicem, non tenetur restituere plusquam accepit; sed postquam condemnatus est, tenetur pœnam solvere.*

24. Probatur tertio: Leges humanæ propter crimen hæresis (& idem est de crimine læsæ Majestatis) decernunt pœnam confiscationis omnium bonorum, ipso jure & facto, ut patet ex cap. *Cum secundum leges*, de hæreticis in sexto, & cap. *Yrgentis*, de hæreticis: Sed non obligant ad hanc

A pœnam in foro conscientie, ante judicis sententiam, ut ex iisdem capitibus colligitur: Ergo similiter aliæ leges poenales, alias pœnas positivas imponentes, non obligant ad illas subeundas, ante sententiam judicis; v.g. lex lata contra defraudantes tributa, non obligat illos ad tradendum merces suas fisco, ante sententiam judicis; alioquin legis transgressor seipsum prodere cogere, quod esset intolerabile, & contra illam Chrysostomi sententiam, *non dico tibi ut te prodas in publicum, quæ refertur can. Quis aliquando*, de pœnit. dist. 1.

S. II.

Solvuntur objectiones.

O B jicies primò cum Soto contra primam conclusionem: Contra jus naturæ est, ut quis damnetur, antequam audiat; Ergo etiam contra jus naturæ erit ut quis ad pœnam sive positivam sive privativam obligetur, ante judicis sententiam. Consequentia patet, Antecedens verò probatur, tum ex Gregorio cap. *Susceptus*, de casu possess. propriet. ubi ait: *Nos contra inauditam partem nihil possumus definire*. Ubi Sotus expendit verbum *possumus*: non enim dixit, *non volumus*, sed *non possumus*, naturâ id vetante. Tum ex canone *Judex 2.* quæstione 1. ubi dicitur, *nemo condemnatur, nisi aut per innocentes testes convincatur &c.* Tum ratione, sæpè enim qui legem violavit, allegare potest vel ignorantiam, vel infirmitatem, vel vehementem aliquam tentationem, vel fortasse quod non tam graviter in legem impegerit, ut dignus sit totius pœnæ acerbitate.

Confirmatur: Nemo potest in propria causa esse sui iudex: Ergo nemo tenetur ante judicis sententiam pœnam subire, tamen si pœna illa non sit positiva, sed duntaxat privativa, & nullam ad sui executionem rei actionem requirit.

Ad objectionem respondeo Antecedens verum esse de damnatione quæ fit per judicis sententiam, non verò de illa quæ fit per legem; quia cum fit per judicis sententiam, debet omni meliori modo delicti causâ à iudice examinari, ac proinde oportet illam non solum ex certium iudicio, sed etiam ex ipsius delinquentis confessione examinare: cum autem fit per legem, relinquatur iudicio & conscientie ipsius delinquentis, qui melius quàm quivis alius potest de suo delicto judicare, an pœnam lege taxatam meruerit.

Adde quod, si hoc argumentum Soti valeret, sequeretur quod excommunicatus ipso facto, non posset ante judicis sententiam, pœnam excommunicationis subire, cum etiam excommunicatus possit excusationis causas assignare, nec in proprio delicto sui iudex esse possit. Quare si cur contra naturam non est, ut quis sit sui iudex in causa excommunicationis, & in cæteris legibus supra citatis, in quibus ante sententiam judicis reus privatur beneficiis Ecclesiasticis; ita neque erit contra naturam esse sui iudicem in aliis legibus, quæ pœnas privatas ipso facto incurrendas pro aliquibus criminibus statuunt, cum non sit major ratio de illis quàm de istis. Ex quo patet ad confirmationem.

O b jicies secundò contra secundam conclusionem: Legislator habet potestatem obligandi in conscientia ad pœnam justam, ante judicis sententiam, tamen si talis pœna ad sui executionem